

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет біології та лісового господарства
Кафедра зоології

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

ТЕРІОЛОГІЯ

підготовки бакалавра

Луцьк – 2025

Силабус вибіркового освітнього компонента «Теріологія» підготовки бакалавра

Розробник: Теплюк В. С., доцент кафедри зоології, кандидат біологічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

доц. Теплюк В. С.

Силабус вибіркового освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри зоології

Протокол № 2 від 10 вересня 2025 р.

Завідувач кафедри роф. Сухомлін К. Б.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	09 Біологія	вибірковий
		Рік підготовки – 3
Кількість годин/кредитів – 150/5	091 Біологія та біохімія	Семестр – 5
		Лекції – 10 год.
ІНДЗ: немає	Біологія	Лабораторні – 20 год.
		Самостійна робота – 110 год.
	Бакалавр	Консультації – 10 год.
Форма контролю – залік		
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Теплюк Вадим Сергійович

Науковий ступінь: кандидат біологічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри зоології

Контактна інформація: e-mail Tepliuk.Vadym@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Силабус вибіркового освітнього компонента «Теріологія» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня.

Теріологія – наука про різноманіття сучасних ссавців, риси їх морфології й анатомії, особливості фізіології, закономірності і принципи існування звірів у різних середовищах, питання їх систематики, філогенії та охорони. На сьогодні це один із найкраще розвинених розділів зоології у зв'язку з надзвичайно великим значенням ссавців у житті людини. Теріологічні дослідження важливі для розвитку таких прикладних галузей господарства, як мисливствознавство, селекція та звіроводство. Крім того, в зв'язку з високим рівнем еволюційної спорідненості вищих звірів і людини, їх використовують в експериментальній медицині. Знання основних принципів і закономірностей цієї дисципліни дозволять майбутнім фахівцям встановлювати видову приналежність та екологічні потреби різних ссавців на основі комплексу морфо-анатомічних особливостей, а також вирішувати деякі актуальні проблеми суміжних напрямків (утримання екзотичних тварин, тваринництво, ветеринарія тощо).

2. Мета і завдання освітнього компонента

Метою викладання навчальної дисципліни «Теріологія» є сформувати у студентів уявлення щодо морфо-анатомічних особливостей і фізіологічних функцій ссавців як найвище організованого класу хребетних тварин, ознайомити з основними етапами еволюції звірів, а також з основами сучасної систематики групи, поширенням, особливостями біології та екології представників різних рядів.

Основними завданнями дисципліни «Теріологія» є формування у студентів поглиблених знань щодо морфології, анатомії та фізіології ссавців різних рядів, виділення основних принципів класифікації звірів, розширення уявлення про різноманіття ссавців, їх систематичні групи та життєві форми, а також формування практичних умінь та навичок щодо використання сучасних методик дослідження та визначення звірів.

3. Soft skills

1. Критичне мислення та аналітичні навички (дослідження ссавців вимагає аналізу даних, ідентифікації закономірностей та оцінки гіпотез).
2. Увага до деталей (точні спостереження за поведінкою, морфологією та екологією тварин є ключовими для отримання достовірних результатів).
3. Терпіння та наполегливість (дослідницька робота в цій галузі часто пов'язана з тривалими польовими спостереженнями, які вимагають значної витримки).
4. Навички командної роботи (дослідження і вивчення звірів зазвичай проводяться в групах, що вимагає ефективної комунікації та співпраці).
5. Етична відповідальність (взаємодія із ссавцями виховує повагу до живої природи та усвідомлення етичних норм у наукових дослідженнях).

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	Лек.	Лаб.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Морфо-фізіологічні особливості ссавців					
Тема 1. Предмет і історія розвитку теріології	4	0,5	–	3	0,5
Тема 2. Покриви та їх похідні	6	0,5	1	4	0,5
Тема 3. Опорно-рухова система	10	1	1	7	1
Тема 4. Внутрішня будова та розвиток ссавців	40	2	2	34	2
Разом за змістовим модулем 1	60	4	4	48	4
Змістовий модуль 2. Екологія та систематика звірів					
Тема 5. Екологія ссавців	18	1,5	4	11	1,5
Тема 6. Походження та еволюція звірів	7	0,5	–	6	0,5
Тема 7. Систематика ссавців	50	3,5	10	35	1,5
Тема 8. Етологія звірів	7	0,5	2	4	0,5

Тема 9. Охорона ссавців	4	–	–	3	1
Тема 10. Ссавці в практиці народного господарства	4	–	–	3	1
Разом за змістовим модулем 2	90	6	16	62	6
Всього годин	150	10	20	110	10

Теми лабораторних робіт

№ за/п	Тема лабораторної роботи	Кількість годин
1	Будова шкіри та скелету ссавців	2
2	Внутрішня будова звірів	2
3	Екологічні групи ссавців: наземні і підземні	2
4	Екологічні групи ссавців: водні і літаючі	2
5	Систематика та екологія комахоїдних і рукокрилих	2
6	Різноманіття, екологія та господарське значення гризунів	2
7	Систематика та екологія хижих	2
8	Систематика, екологія та господарське значення копитних	2
9	Примати – найпрогресивніша гілка ссавців	2
10	Особливості поведінки звірів	2

Поточний контроль проводиться у формі усного або письмового (у т.ч. тестування) опитування. За теоретичну підготовку до кожної із лабораторних робіт студент може отримати максимальну оцінку 8,0 балів. Максимальна оцінка за виконання та оформлення лабораторних робіт складає 2,0 бали. Загалом за усі теми Змістового модуля 1 і Змістового модуля 2, які виносяться на лабораторні роботи, студент може отримати максимально по 50,0 балів за кожен (разом максимально 100,0 балів).

Проміжний контроль (модульна контрольна робота) незапланований.

Поточний контроль (мах = 40 балів)											Загальна кількість балів
Виконання лабораторних робіт і теоретична підготовка до занять											
Лабораторні роботи											
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						
Макс.	Лб. р. 1	Лб. р. 2	Лб. р.3	Лб. р. 4	Лб. р. 5	Лб. р. 6	Лб. р. 7	Лб. р. 8	Лб. р. 9	Лб. р. 10	100,0
	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	

Критерії оцінювання усної (письмової) відповіді:

0,5–2,0 бали – відповідь поверхнева на основі прочитаної лекції; розуміння і розкриття лише окремих позицій.

2,5–4,0 бали – відповідь неповна, логічна; розуміння матеріалу включає узагальнені різні позиції на основі матеріалу прочитаної лекції.

4,5–6,0 балів – відповідь повна, логічна; розуміння матеріалу включає узагальнені різні позиції на основі матеріалу прочитаної лекції, наведення

прикладів, порівняльний аналіз.

6,5–8,0 балів – відповідь повна, логічна, чітка, структурована; глибоке розуміння матеріалу, яке включає роз'яснення всіх систематизованих позицій; використання тексту лекції та додаткових навчальних чи наукових джерел.

Критерії оцінювання відповіді у формі тестування:

за кожне правильно розв'язане тестове завдання студент може отримати максимально 1,0 бал, а у випадку якщо відповідь частково правильна (неповна) – 0,5 бала.

5. Завдання для самостійного опрацювання

Тема 1. Предмет і історія розвитку теріології. Етапи розвитку теріології. Передісторія становлення теріології як науки. Розвиток теріології до XXI століття. Теріологія на сучасному етапі розвитку. Розвиток теріологічних досліджень в Україні.

Тема 2. Покриви та їх похідні. Забарвлення звірів, мінливість забарвлення. Линька, механізми линьки. Шкірні залози (потові, сальні, пахучі, молочні), їх будова та функціональне значення.

Тема 3. Опорно-рухова система. Скелет поясів кінцівок та вільних кінцівок, відмінності в будові окремих елементів у зв'язку з пристосуванням до умов середовища існування. Будова та склад кістки. М'язи ссавців та їх групи. Особливості пересування звірів.

Тема 4. Внутрішня будова та розвиток ссавців. Зубна система звірів, зубні формули представників різних рядів. Потреба у їжі, воді та мінеральних елементах. Запасання кормів. Сплячка та її види. Водно-сольовий обмін. Будова серця. Кров та лімфа, будова та функції їх формених елементів. Поняття імунітету у ссавців. Будова та функції повітроносних шляхів. Структура легень. Процес газообміну. Дихальний акт. Центри сприйняття та обробки інформації від різних систем органів. Структура спинного мозку. Периферична нервова система. Ендокринна система ссавців. Розмноження й розвиток. Репродуктивна система сумчастих. Будова статеві системи самців і самок плацентарних ссавців. Види плацент. Статеві клітини звірів. Розмноження ссавців. Шлюбний період. Парування. Механізм регуляції репродуктивних циклів та поведінки. Вагітність. Основні закономірності ембріогенезу звірів.

Тема 5. Екологія ссавців. Адаптивні групи звірів (високогірні, нірники, напівводяні, планеруючі,) та їх морфо-анатомічні й фізіологічні особливості залежно від середовища існування та способу життя. Особливості пристосування окремих видів ссавців до екстремальних умов середовища.

Тема 6. Походження та еволюція звірів. Поява сумчастих і плацентарних ссавців. Еволюційні ряди деяких груп звірів. Філогенетичне дерево звірів.

Тема 7. Систематика ссавців. Підклас Першозвірі, ряд Однопрохідні. Підклас Справжні звірі, інфраклас Нижчі звірі, ряд Сумчасті. Підклас Справжні звірі, інфраклас Вищі звірі, ряди Шерстокрили, Неповнозубі,

Ящери, Рукокрилі, Трубкозубі, Дамани, Сирени. Характерні риси організації рядів, особливості біології та екології. Систематичний огляд основних родин та їх типових представників, поширення, значення в природі та господарській діяльності людини, охорона. Представники фауни України, місцеві види.

Тема 8. Етологія звірів. Роль запахів у сигналізації. Мічення території. Візуальна сигналізація. Репродуктивна поведінка. Процеси навчання.

Тема 9. Охорона ссавців. Природоохоронні території світу та України створені з метою збереження ссавців. Шляхи збереження та відтворення видів, що знаходяться на межі зникнення. Зоопарки: позитивні та негативні сторони утримання в них диких тварин.

Тема 10. Ссавці в практиці народного господарства. Одомашнення хижаків і гризунів. Центри та шляхи одомашнення сільськогосподарських копитних. Мисливські ссавці. Хутрові звірі. Лабораторні ссавці.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Здобувач освіти повинен відвідувати згідно розкладу занять всі види аудиторних занять передбачені навчальним планом. Графік консультацій із навчальної дисципліни розміщений на дошці оголошень та на сайті кафедри зоології. У разі відсутності студента на занятті він зобов'язаний його відпрацювати (графік відпрацювання знаходяться на дошці оголошень кафедри зоології). У випадку нетипових ситуацій та об'єктивних причин можливий перехід на дистанційну форму навчання на платформі Moodle <http://194.44.187.60/moodle/>.

Політика щодо неформальної, інформальної та дуальної освіти. Якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній (курси, семінари, тренінги, стажування) чи інформальній освіті і їх тематика, обсяг вивчення та зміст відповідають освітньому компоненту в цілому або його окремому розділу, змістовому модулі, темі (темам), що передбачені силабусом навчальної дисципліни, і проходження яких підтверджено документально (сертифікат, свідоцтво, посилання тощо), то зарахування результатів такого навчання здійснюється згідно «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки»

https://vnu-taskid841251.s3.eu-north-1.amazonaws.com/s3fs-public/inline-files/%2B2024_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB_%D1%82%D0%B0%D1%82i%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC._%D0%9B._%D0%A3._%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf

У випадку дуальної форми здобуття освіти зарахування результатів такого навчання здійснюється згідно «Положення про підготовку здобувачів за дуальною формою здобуття освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» на основі тристороннього договору між закладом освіти, суб'єктом господарювання і здобувачем освіти

https://vnu-taskid841251.s3.eu-north-1.amazonaws.com/s3fs-public/inline-files/2025_polozhennya_pro_dual_nu_osvitu .pdf

Політика щодо академічної доброчесності. Студент повинен самостійно виконати всі завдання практичних робіт, а у випадку запозичень інформації зобов'язаний коректно її відображати з посилання на першоджерело. Використання будь-яких джерел інформації під час проведення різних форм оцінювання знань (поточний, модульний, підсумковий контроль) заборонено.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Здобувач освіти повинен вчасно виконати всі завдання практичних робіт і надавати їх для перевірки викладачу. У випадку відсутності студента на занятті з об'єктивних причин (хвороба, заява по поважній причині) термін здачі робіт може бути змінений. До підсумкової форми контролю (заліку) здобувач освіти має відпрацювати пропущені заняття та здати практичні роботи. Якщо здобувач

V. Підсумковий контроль

Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного контролю. При цьому завдання із різних видів цього контролю (виконання лабораторних робіт і теоретична підготовка до занять) оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно. Для успішної здачі освітнього компонента сумарна кількість балів отриманих студентом за семестр повинна становити не менше 60,0. Якщо ж кількість балів є меншою, то здобувач має можливість успішно здати дисципліну у формі заліку на ліквідації А академічної заборгованості.

При цьому на залік виноситься 100,0 балів. Залікова робота передбачає розкриття п'яти теоретичних питань із переліку питань для підготовки до заліку, що взяті із різних тем курсу. Залікова робота оцінюється максимально у 100,0 балів (кожне питання оцінюється максимум у 20,0 балів). Для отримання заліку потрібно набрати не менше 60,0 балів за 100-бальною шкалою.

Перелік питань для підготовки до заліку

1. Предмет і завдання теріології як науки.
2. Коротка історія становлення теріології як науки.
3. Характерні риси організації ссавців.
4. Будова шкіри ссавців.
5. Волосяний покрив. Будова волосини.
6. Похідні шкіри ссавців.
7. Шкірні залози ссавців, їх будова та функції.
8. Будова осьового скелету звірів.
9. Будова черепа ссавців.
10. Будова скелету кінцівок та їх поясів у представників різних екологічних груп звірів.
11. Мускулатура ссавців.
12. Живлення ссавців.

- 13.Будова травної системи звірів.
- 14.Типи зубів. Зубні формули.
- 15.Особливості травлення ссавців. Симбіотичне травлення.
- 16..Будова органів дихання ссавців. Газообмін.
- 17.Особливості будови кровоносної системи ссавців. Будова серця.
- 18.Рух крові по артеріальній і венозній частинах кровоносної системи.
- 19.Кров та лімфа, будова та функції їх формених елементів.
- 20.Механізми терморегуляції у ссавців.
- 21.Будова органів виділення ссавців.
- 22.Водно-сольовий обмін.
- 23.Особливості будови головного мозку ссавців.
- 24.Спинний мозок та вегетативна нервова система звірів.
- 25.Будова органів нюху.
- 26.Будова органа слуху.
- 27.Будова органа зору.
- 28.Будова статеві системи самця.
- 29.Будова статеві системи самки.
- 30.Плацента. Типи плаценти.
- 31.Особливості ембріонального розвитку у різних груп ссавців.
- 32.Наземні ссавці: морфо-анатомічні та фізіологічні адаптації представників до умов існування.
- 33.Підземні звірі і нірники: морфо-анатомічні та фізіологічні адаптації представників до умов існування.
- 34.Водні і напівводні ссавці: морфо-анатомічні та фізіологічні адаптації представників до умов існування.
- 35.Літаючі і деревні звірі: морфо-анатомічні та фізіологічні адаптації представників до умов існування.
- 36.Вплив факторів середовища на поширення та існування ссавців.
- 37.Фактори, що впливають на коливання чисельності звірів.
- 38.Пристосування ссавців до перенесення несприятливих умов.
- 39.Особливості живлення різних груп ссавців у різні сезони року.
- 40.Зміна кормового раціону ссавців залежно від віку, статі, індивідуальних навичок організмів та коливань урожайності кормів.
- 41.Потреба ссавців у воді та мінеральних солях. Голодування.
- 42.Добова активність ссавців. Сплячка.
- 43.Міграції ссавців. Линька.
- 44.Місця поселення ссавців. Характер схованок.
- 45.Розмноження ссавців та явища пов'язані з цим процесом.
- 46.Предкові групи ссавців: багатогорбкуваті, триконусозубі, симетродонти, пантотерії.
- 47.Поява сумчастих і плацентарних ссавців.
- 48.Особливості поведінки звірів.
- 49.Охорона ссавців. Зниклі за останні століття види.
- 50.Природоохоронні території та їх значення у збереженні видового різноманіття звірів.

- 51.Рідкісні та зникаючі види ссавців у фауні України
- 52.Центри походження та одомашнення звірів.
- 53.Сільськогосподарські ссавці різних регіонів планети.
- 54.Мисливські та хутрові звірі.
- 55.Підклас Першозвірі: характерні риси організації, особливості біології та екології, основні представники, поширення, значення, охорона.
- 56.Інфраклас Сумчасті: характерні риси організації, особливості біології та екології, родини та їх основні представники, поширення, охорона.
- 57.Комахоїдні: характерні риси організації, особливості біології та екології, родини та їх основні представники, поширення, значення, охорона. Представники місцевої фауни.
- 58.Ряд Неповнозубі: характерні риси організації, особливості біології та екології, родини та їх основні представники, поширення, значення.
- 59.Ряди Ящери та Шерсткокрили: характерні риси організації, особливості біології та екології, основні представники, поширення, значення.
- 60.Ряд Рукокрилі: характерні риси організації, особливості біології та екології, родини та їх основні представники, поширення, значення, охорона. Представники місцевої фауни.
- 61.Ряд Зайцеподібні: характерні риси організації, родини та їх особливості біології та екології, основні представники, поширення, значення. Представники місцевої фауни.
- 62.Ряд Гризуни (родини Білячі, Летяги, Шипохвости, Шиншили, Агуті, Морські свинки, Водосвинки, Сліпаки, Землекопи, Восьмизубі): характерні риси організації, особливості біології та екології, основні представники, поширення, значення.
- 63.Ряд Гризуни (родини Соні, Колючі соні, Тушканчики, Мишівки, Мишині, Хом'якові, Дикобрази, Деревні дикобрази): характерні риси організації, особливості біології та екології, основні представники, поширення, значення, охорона. Представники місцевої фауни.
- 64.Ряди Трубказубі та Дамани: характерні риси організації, особливості біології та екології, основні представники, поширення, значення.
- 65.Ряди Хоботні та Сирени: характерні риси організації, особливості біології та екології, родини та їх основні представники, поширення, охорона.
- 66.Ряд Ластоногі: характерні риси організації, особливості біології та екології, родини та їх основні представники, поширення, значення, охорона. Представники місцевої фауни.
- 67.Ряд Китоподібні: характерні риси організації, особливості біології та екології, родини та їх основні представники, поширення, значення, охорона. Представники місцевої фауни.
- 68.Ряд Хижі (родини Собачі, Ведмежі, Єнотові): характерні риси організації, особливості біології та екології, основні представники, поширення, значення, охорона. Представники місцевої фауни.
- 69.Ряд Хижі (родини Котячі, Куницеві, Гієнові, Виверові): характерні риси організації, особливості біології та екології, основні представники, поширення, значення, охорона. Представники місцевої фауни.

- 70.Ряд Непарнокопитні: характерні риси організації, особливості біології та екології, родини та їх основні представники, поширення, значення, охорона.
- 71.Ряд Парнокопитні (підряди Нежуйні та Мозолоногі): характерні риси організації, особливості біології та екології, родини та їх основні представники, поширення, значення, охорона.
- 72.Ряд Парнокопитні (родини Оленьки, Кабарги, Олені): характерні риси організації, особливості біології та екології, основні представники, поширення, значення, охорона. Представники місцевої фауни.
- 73.Ряд Парнокопитні (родини Жирафові та Порожнисторогі): характерні риси організації, особливості біології та екології, основні представники, поширення, значення, охорона. Представники місцевої фауни.
- 74.Підряд Нижчі примати: характерні риси організації, особливості біології та екології, родини та їх основні представники, поширення, охорона.
- 75.Підряд Вищі примати: характерні риси організації, особливості біології та екології, родини та їх основні представники, поширення, охорона.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

1. Загороднюк І. С. Харчук Список ссавців України 2020: доповнення та уточнення // Theriologia Ukrainica. 2020. Вип. 20. С. 10-28.
2. Feldhamer G. A., Drickamer L. C., Vessey S. H., Merritt J. F., Krajewski C. *Mammalogy : Adaptation, Diversity, Ecology*. 2020. Johns Hopkins University Press, Baltimore, 726 pp.
https://batrachos.com/sites/default/files/pictures/Books/Feldhamer_ea_2020_Mammalogy_Adaptation,%20Diversity,%20Ecology.pdf
3. Ільєнко М. М. Теріологія. К. : Фітосоціоцентр, 2003. 166 с.

Додаткова:

1. Каталог колекцій ссавців Зоологічного музею Львівського національного університету імені Івана Франка / А. Т. Затушевський [та ін.]. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 442 с.
2. Vaughan T. A., Ryan J. M., Czaplewski N. J. *Mammalogy*. 6th edition. 2015. Jones & Bartlett Learning, Massachusetts, 755 pp.
<https://www.google.com/books?hl=uk&lr=&id=GVy2AgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR1&dq=Vaughan,+T.+A.,+Ryan,+J.+M.,+%26+Czaplewski,+N.+J.+Mam>

mology.+Jones+%26+Bartlett+Learning&ots=LSR8quIbUq&sig=ol4nR8syAj0aGaD0TMl0usrdJ-0

Інтернет-ресурси:

1. Види ссавців світу. – Режим доступу: <http://www.departments.bucknell.edu/biology/resources/msw3/>
2. Наукові назви ссавців України. – Режим доступу: http://izan.kiev.ua/term_com/mammal.htm
3. Ссавці Червоної книги України. – Режим доступу: <https://redbook-ua.org/category/mammalia/>
4. Платформа онлайн-курсів. – Режим доступу: <https://www.futurelearn.com/>
5. Платформа онлайн-курсів. – Режим доступу: <https://ru.coursera.org/>
6. Платформа онлайн-курсів. – Режим доступу: <https://ru.coursera.org/search?query=ecology>

Згідно пп. 3.5 наказу «Про затвердження норм часу для планування та обліку навчальної роботи та перелік основних видів методичної, організаційної роботи науково-педагогічних працівників на 2025/2026 н.р. у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» визначити збірну групу (Біо-31 – 3 здобувачі, БЗЛ-32О – 6 здобувачів) для вивчення ОК Теріологія на 2025/2026 н.р. як малокомплектну (9 здобувачів освіти) та встановити кількість аудиторних годин відповідно пп. 3.6 цього наказу в наступному обсязі.

Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	09 Біологія	вибірковий
		Рік підготовки – 4
Кількість годин/кредитів – 180/6	091 Біологія	Семестр – 7
		Лекції – 6 год.
ІНДЗ: немає	Біологія	Практичні – 10 год.
		Самостійна робота – 152 год.
	Бакалавр	Консультації – 12 год.
		Форма контролю – залік
Мова навчання		Українська

Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	Лек.	Пр.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Морфо-фізіологічні особливості ссавців					
Тема 1. Предмет і історія розвитку теріології	5	–	–	4	1
Тема 2. Покриви та їх похідні	6	1	–	4	1
Тема 3. Опорно-рухова система	14	1	2	10	1
Тема 4. Внутрішня будова та розвиток ссавців	65	2	2	58	3
Разом за змістовим модулем 1	90	4	4	76	6
Змістовий модуль 2. Екологія та систематика звірів					
Тема 5. Екологія ссавців	20	1	2	16	1
Тема 6. Походження та еволюція звірів	10	–	–	9	1
Тема 7. Систематика ссавців	40	1	2	36	1
Тема 8. Етологія звірів	10	–	–	9	1
Тема 9. Охорона ссавців	5	–	–	4	1
Тема 10. Ссавці в практиці народного господарства	5	–	–	4	1

Разом за змістовим модулем 2	90	2	20	46	6
Всього годин	180	6	40	94	12

Теми практичних робіт

№ за/п	Тема практичної роботи	Кількість годин
1	Будова шкіри та скелету ссавців	2
2	Внутрішня будова звірів	2
3	Екологічні групи ссавців	2
4	Систематика, біоекологічні особливості та значення комахоїдних, рукокрилих, гризунів і зайцеподібних	2
5	Систематика, біоекологічні особливості та значення хижих і копитних.	2

Поточний контроль проводиться у формі усного або письмового опитування. За теоретичну підготовку до практичних робіт студент може отримати максимальну оцінку 25,0 балів. Максимальна оцінка за виконання та оформлення практичних робіт складає 5,0 балів. Загалом за усі теми Змістового модуля 1, які виносяться на практичні роботи, студент може отримати максимально по 40,0 балів, а Змістового модуля 2 – 60,0 балів.

Проміжний контроль (модульна контрольна робота) не передбачений.

Поточний контроль (мах = 100 балів)						Загальна кількість балів
Виконання практичних робіт і теоретична підготовка до занять						
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			
Макс бал	Пр. р. 1	Пр. р. 2	Пр. р. 3	Пр. р. 4	Пр. р. 5	
	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	100,0

Критерії оцінювання усної (письмової) відповіді:

0,5–5,0 балів – відповідь неповна на основі прочитаної лекції; розуміння і розкриття окремих позицій.

5,5–10,0 балів – відповідь повна, логічна на основі прочитаної лекції; розуміння і розкриття декількох позицій.

10,5–15,0 балів – відповідь вичерпна, логічна, чітка, структурована; глибоке розуміння матеріалу, яке включає роз'яснення всіх систематизованих позицій; використання тексту лекції та підручників; наведення власних прикладів; порівняльний аналіз.

Критерії оцінювання відповіді у формі тестування:

за кожне правильно розв'язане тестове завдання студент може отримати максимально 1,0 бал, а у випадку якщо відповідь частково правильна (неповна) – 0,5 бала.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Тема 1. Предмет і історія розвитку теріології. Предмет і завдання

теріології. Основні поняття теріології. Зв'язок теріології з іншими науками. Загальні проблеми теріології. Методи досліджень ссавців. Етапи розвитку теріології. Передісторія становлення теріології як науки. Розвиток теріології до XXI століття. Теріологія на сучасному етапі розвитку. Розвиток теріологічних досліджень в Україні.

Тема 2. Покриви та їх похідні. Будова шкіри ссавців та її функції. Волосяний покрив, будова волосини, видозміни волосся. Забарвлення звірів, мінливість забарвлення. Линька, механізми линьки. Похідні епідермісу та кутису, їх будова та значення у житті звірів. Шкірні залози (потові, сальні, пахучі, молочні), їх будова та функціональне значення.

Тема 3. Опорно-рухова система. Загальні риси організації опорно-рухового апарату. Череп. Осьовий скелет та його відділи. Скелет поясів кінцівок та вільних кінцівок, відмінності в будові окремих елементів у зв'язку з пристосуванням до умов середовища існування. Будова та склад кістки. М'язи ссавців та їх групи. Особливості пересування звірів.

Тема 4. Внутрішня будова та розвиток ссавців. Живлення ссавців. Будова органів травної системи. Травні залози. Зубна система звірів, зубні формули представників різних рядів. Травлення. Потреба у їжі, воді та мінеральних елементах. Запасання кормів. Сплячка та її види. Будова органів виділення ссавців. Водно-сольовий обмін. Будова серця. Кров та лімфа, будова та функції їх формених елементів. Мале (легеневе) коло кровообігу. Велике (органне) коло кровообігу. Поняття імунітету у ссавців. Дихальна система звірів. Будова та функції повітроносних шляхів. Структура легень. Процес газообміну. Дихальний акт. Центральна нервова система. Будова відділів головного мозку. Центри сприйняття та обробки інформації від різних систем органів. Структура спинного мозку. Периферична нервова система. Сенсорні системи звірів. Будова органів зору. Орган слуху та рівноваги. Орган нюху. Орган смаку. Ендокринна система ссавців. Розмноження й розвиток. Особливості статеві системи яйцекладних. Репродуктивна система сумчастих. Будова статеві системи самців і самок плацентарних ссавців. Види плацент. Статеві клітини звірів. Розмноження ссавців. Шлюбний період. Парування. Механізм регуляції репродуктивних циклів та поведінки. Вагітність. Основні закономірності ембріогенезу звірів.

Тема 5. Екологія ссавців. Адаптивні групи звірів (наземні, високогірні, підземні, нірники, водні, напівводяні, літаючі, планеруючі, деревні) та їх морфо-анатомічні й фізіологічні особливості залежно від середовища існування та способу життя. Особливості пристосування окремих видів ссавців до екстремальних умов середовища.

Тема 6. Походження та еволюція звірів. Предкові групи ссавців. Деякі морфо-функціональні ознаки теріодонтів. Високі групи перших звірів: багатогорбкуваті, триконусозубі, симетродонти, пантотерії. Поява сумчастих і плацентарних ссавців. Еволюційні ряди деяких груп звірів. Філогенетичне дерево звірів.

Тема 7. Систематика ссавців. Підклас Першозвірі, ряд Однопрохідні. Підклас Справжні звірі, інфраклас Нижчі звірі, ряд Сумчасті. Підклас

Справжні звірі, інфраклас Вищі звірі, ряди Комахоїдні, Шерстокрили, Примати, Неповнозубі, Ящери, Рукокрилі, Зайцеподібні, Гризуни, Китоподібні, Ластоні, Хижі, Трубказубі, Дамани, Сирени, Хоботні, Непарнокопитні, Парнокопитні. Характерні риси організації рядів, особливості біології та екології. Систематичний огляд основних родин та їх типових представників, поширення, значення в природі та господарській діяльності людини, охорона. Представники фауни України, місцеві види.

Тема 8. Етологія звірів. Індивідуальні форми поведінки: рухова активність, пошуки схованок, уникнення хижаків, лікування та дотримання чистоти тіла, дослідницька поведінка, гра, біологічні ритми. Роль запахів у сигналізації. Мічення території. Візуальна сигналізація. Репродуктивна поведінка. Суспільна поведінка: ієрархія, агресія, конкуренція, наслідування, кооперація, афіліація. Процеси навчання.

Тема 9. Охорона ссавців. Міжнародні природоохоронні організації по охороні звірів. Природоохоронні території світу та України створені з метою збереження ссавців. Зниклі за останні століття види звірів. Рідкісні та зникаючі види ссавців. Шляхи збереження та відтворення видів, що знаходяться на межі зникнення. Червона книга. Зоопарки: позитивні та негативні сторони утримання в них диких тварин.

Тема 10. Ссавці в практиці народного господарства. Поняття domestикації. Особливості свійських тварин. Одомашнення хижаків і гризунів. Центри та шляхи одомашнення сільськогосподарських копитних. Сільськогосподарські ссавці різних регіонів планети. Мисливські ссавці. Хутрові звірі. Лабораторні ссавці.